життєвого і професійного досвіду. На його думку «автобіографія вимагає від людини створити дистанцію по відношенню до себе для того, щоб реконструювати себе у фокусі спеціальної єдності та ідентичності крізь час».

Ми розглянули особливості автобіографії як одного з видів історико-біографічних досліджень і засобу текстової репрезентації особистості у хронологічно послідовній формі. Отже, можемо стверджувати, що автобіографія – це:

– історіографічний факт;
– вторинне історико-літературне джерело;
– вид літератури;
– вид офіційно-ділового письма.

Маложон Олена Іванівна,
доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат історичних наук, доцент

МЕТОДОЛОГІЧНА СПЕЦИФІКА ЮРИДИЧНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Слід зазначити, що помітну роль у становленні вітчизняної юридичної лінгвістики відіграли праці таких учених-юристів й учених-лінгвістів, як М. Антонович, Н. Артикуца, Л. Дадерко, Т. Демченко, О. Копиленко, М. Коржанський, Т. Литвин (Будко), М. Мацкевич, О. Підопригора, А. Токарська, З. Тростюк, І. Філіпчук, Є. Харитонов, Л. Чулінда, О. Юрчук та інших, які побачили світ у кінці XX – на початку XXI ст. на сторінках юридичних і філологічних видань [1].

Спершу вчені досліджували функціональний стиль мови, який використовувався для написання нормативних актів та законів. Учені на той час ставили за мету розробити загальні правила, які б стали еталоном у написанні законів задля усунення суперечок під час їх застосування.

За твердженням О.А. Красавчикова «подібно до будь-якої діяльності людини юридична діяльність (законодавця, судді і т. п.) не здійснюється без будь-яких засобів. Предмет діяльності юриста не матеріальний, тому є нематеріальною, а інтелектуальною і використовувана ним техніка. Кожен закон, рішення суду чи договір являють собою певний вираз волі законодавця, суду чи сторін, які

домовляються. Щоб «воля» була реалізована, її слід довести до адресата, що передбачає фіксацію акта закону, рішення суду у відповідній формі. Тут і відкривається можливість і необхідність застосовувати юридичну техніку» [3, с. 118-121].

Юридична техніка повинна розумітися як складова частина технології підготовки нормативно-правових, правозастосовних, правореалізаційних, інтерпретаційних актів. «Якщо юридична технологія відповідає на питання: як робити, в якій послідовності здійснювати ті чи інші юридичні операції, то юридична техніка відповідає на питання: за допомогою яких прийомів, яких засобів повинні здійснюватись ті чи інші операції, дії» [3, с.9].

Але загалом слід погодитися з І.М. Жаровською, яка вважає, що «юридична техніка – один із засобів підвищення ефективності текстів нормативно-правових актів через систему правил та норм щодо технікоправових аспектів викладу їх змісту, з точки зору його чіткості, ясності та доступності для учасників суспільних відносин» [3, с. 14].

Натомість, англійські та американські вчені використовували дещо інший підхід у вивченні юридичної лінгвістики, вони вивчали стиль та мову з точки зору не фахівців у галузі права. Цей підхід був побудований на низці питань, які ставили перед собою науковці, а саме: проблеми у комунікації між сторонами на дізнанні у поліції, лінгвістичний аналіз судового процесу, яку роль відіграє перекладач на досудовій та судовій стадіях, труднощі у розумінні мови суддів та інструкцій судді щодо присяжних.

Зокрема, аналіз текстових матеріалів у справах про захист честі, гідності й ділової репутації вимагає висвітлення специфічного кола питань. Об’єктом такого експертного дослідження найчастіше стають тексти друкованих та електронних ЗМІ, а також усні виступи публічних осіб. Серед основних завдань лінгвіста – оприявлення прихованих у тексті змістових імплікацій та розмежування на конкретному мовленнєвому матеріалі юридичних і лінгвістичних концептів «твердження» і «оцінне судження» [2, с. 2–56].

Оскільки оцінки можуть вільно поширюватися в суспільстві, за умови, якщо вони коректно висловлені, діагноз лінгвіста стає вагомим аргументом у руках захисту або обвинувачення. При аналізі тексту в таких справах юридично релевантними є прив’язаність інформації до конкретної особи-референта, локалізація цієї інформації на шкалі «негатив – позитив», а також форма подання такої інформації: твердження чи оцінне судження (тобто фактологічна інформація чи суб’єктивна думка).

Німецькі вчені також активно вивчають взаємодію мови і права та виносять це питання на державний рівень. Одним з найголовніших питань у їхніх доробках є те, що ж обумовлює перешкоди в комунікації між юристами і не юристами.

У професійній діяльності правників важливу роль відіграє діалогічне мовлення. Саме в діалозі виявляється трансформована культурна сутність особистості, її індивідуальна самоцінність, сенс саме цього життя. Майстерно побудований діалог допомагає юристу досягти успіху в професійній сфері, оскільки сучасний правознавець повинен бути і економістом, і психологом, і аналітиком, і консультантом, який кваліфіковано виконує державне завдання, а також допомагає порадою, доброзичливим словом.

Професійна діяльність юриста передбачає різні види комунікативних ситуацій: безпосереднє спілкування з клієнтом і спілкування по телефону. У безпосередньому спілкуванні визначальними серед невербальних засобів є міміка, жести, інтонація, а в консультуванні по телефону – лише інтонація.

Безперечно, майбутній юрист повинен пам'ятати, що вплив на клієнта здійснюється не тільки за допомогою тлумачення змісту законодавчих документів, але й за рахунок особистих якостей, що забезпечить йому довіру й повагу. У зв'язку з цим інтонація ведення діалогу повинна бути доброзичливою, рівномірною. Консультант із питань законодавства повинен уважно поставитися до сутності проблеми, через яку ідентифікується інша особистість, сенс її багатогранного буття.

Правильна побудова речень у діалозі також має важливе значення: відповідь містить потрібну для правника інформацію. Лінгвісти стверджують, що у діалогічному обміні питально-відповідними репліками семантично однорідна або тотожна інформація проходить через фільтри суб'єктивного сприйняття. У діалозі постійно змінюється шкала оцінок, що знаходить безпосереднє втілення в семантичних відтінках та емоційно-стилістичному забарвленні лексем [4].

Отже, комунікативна компетентність правника сприяє підвищенню авторитету органів державної служби. Майстерне використання вербальних і невербальних засобів у процесі побудови діалогу сприяє забезпеченню довіри громадян до законодавства. Цінувати особистість, її унікальність, неповторність, її життєвий сенс, співпереживати разом із нею – важливі морально-етичні завдання сучасного правознавця.

Варто зазначити, що в освіті спостерігається тенденція постійного пошуку нових концептуальних підходів до організації навчального процесу у ВНЗ, оновлення змісту й технологій навчання, що забезпечать ефективне формування різних складників комунікативної компетентності майбутніх юристів.

Список використаних джерел:

Артикуца Н. Нові підходи до мовної підготовки майбутніх юристів і викладачів права. 1997. 186 с.

Баранов А. Н. Лингвистическая экспертиза текста. Теоретические основания и практика. М. : ООО «Флинта». 2006. 592 с.

Красавчиков О.А. Советская наука гражданского права (Понятие, предмет, состав и система. Свердловск. 1961. 380 с. (Свердл. юрид. ин-т. Ученые труды. Т.6. Серия «Гражданское право»).

Мова як раціональна дія в системі формування комунікативної компетентності юриста. Калита О. П. 2008. 94 с.

Мінчак Галина Богданівна,
доцент кафедри української філології та славістики Київського національного лінгвістичного університету, кандидат філологічних наук

КОНОТАТИВНА ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ ІДЕОЛОГІЧНО ЗАБАРВЛЕНИХ НОМІНАТИВНИХ ОДИНИЦЬ У ПЕРЕКЛАДІ

Чимало мовних знаків відображають ідеологічну сему, яка, на нашу думку, є складником конотативного аспекту лексичного (фразеологічного) значення.

Так, зіставляючи протилежні ідеологічні узуси – тоталітарний та національний – можна виділити велику групу номінативних одиниць, які збігаються своїм предметним значенням, але різняться конотаціями.

Наприклад, у 80 – 90-х роках минулого століття, коли ставлення до Жовтневої революції в суспільстві різко поляризувалися, номінативне сполучення червоний прапор стало “слугою двох панів”. У прибічників комуністичної ідеології воно асоціювалося з поняттями “наше”, “добро”, “перемога”, а в противників цієї ідеології з такими поняттями, як: “агресія, “зло”, навіть “фашизм”.

Маючи однакову референційну співвіднесеність, та сама номінація може виражати протилежне ставлення мовця до явища, тобто мати різні, часто полярні ідеологічно-оцінні компоненти. Амбівалентність ідеологічних оцінок – один із переконливих